

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE VERBO DEI|| scripto & non scripto,|| QVATVOR LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, 1599

VD16 B 1607

XII. Defenduntur loca, quæ Kemnitius deprauata esse dicit in editione vulgata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53828](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53828)

rem esse scientiam Dei, quàm vt possit homo capere. Qualem etiam Hebraismum agnoscent, qui huius linguæ periti sunt, in illis Pauli verbis Ephes. 3. *Scire etiam supereminet scientia caritatem Christi.* Non enim sensus est, caritatem Christi donum esse scientia eminentius, vt verba sonarentur, sed caritatem Christi maiorem esse, quàm vt scientia comprehendi possit.

Argumentum TERTIVM sumunt ex variis locis, in quibus videtur omnino vulgata editio errorem continere. Quamquam absque vilo ordine ista loca ipsi proponunt; nos tamen ordine referemus; primùm loca, quæ adferunt ex variis libris Scripturarum Testamenti veteris; deinde quæ adferunt ex Psalmis; postremò quæ adferunt ex Testamento nouo.

CAPVT XII.

Gen. 3. v. 20 et vet. font. sine maiore colligitatione ex aq. v. 20. et 21. et 22. Defenduntur loca, quæ Kemnitius deprauata esse dicit in editione vulgata.

P R I M V S locus est Genes. 3. vbi legimus: *Ipsa conteret caput tuum.* Quem locum Kemnitius dicit esse corruptum, vt inde probetur intercessio & peritrocinium MARIÆ, cùm legendum sit, *Ipsa conteret caput tuum*: nam de semine, id est, Christo loquitur Scriptura, vt omnes veteres docent. *RESPONDEO*, editionem vulgatam variè habere; quidam enim codices habent *Ipsa*, quidam, *Ipsa*. Et propterea non esse contra vulgatam editionem, si conuincatur debere legi, *Ipsa*, vel *Ipsum*.

Dico *SECUNDO*, non esse improbabile debere legi, *Ipsa* neque esse hanc deprauationem Papistarum. Nam etiam multi codices Hebraici habeant *אִיפָא*: tamen legi videtur in quo erat scriptum *אִיפָא*, id est, *Ipsa*: ac præterea remotis punctis illam vocem Hebraicam *אִיפָא* posse interpretari *Ipsa*, nimis rudis est qui nescit. Passim enim occurrit in sacris Bibliis *אִיפָא* pro *אִיפָא*. Sic Genes. 3. vers. 12. Exod. 3. vers. 8. Adde quod (*Ipsa*) legerat CLAVDIUS Marius Victorius lib. 1. in Genesim, AL C I M V S Auitus lib. 3. carminum, cap. 6.

CHRISTUS

CHRYSOSTOMVS hom. 17. in Gen. AVGVSTINVS lib. 2. de Genes. contra Manichæos, cap. 18. & lib. 11. de Gen. ad literam, cap. 36. AMBROSIVS lib. de fuga seculi, ca. 7. GREGORIUS lib. 1. moralium, cap. 38. Eucherius, Rupertus, Beda, Rabanus, & Strabus, ac Liranus in hunc locum, & BERNARDVS serm. 2. super Missus est. Itaq; mendacium est, quod Kemnitius dicit, omnes veteres legere Ipsum.

At DICES, verbum Conteret, in Hebræo est masculini generis, igitur refertur ad semen, quod etiam est masculini generis, non ad mulierem, quæ est fœminini. RESPONDEO, id non esse nouum in Scriptura, vt cum nominibus fœmininis coniungantur pronomina, aut verba generis masculini, Ruth 1. vers. 8. dicit Ruth ad nurus suas. יַעֲשֶׂה יְהוָה עִמָּךְ כָּם & Esther primo, vers. 20. הָאֵשֶׁר עָשִׂיתָם עִם הַחַיִּים & Eccles. 12. vers. 5. בְּצִוְתָהּ כָּל-רֵי שֶׁחַר כָּל-הַיּוֹשִׁים יִתְּנֶה & alia huiusmodi plurima reperiuntur.

SECUNDVS locus est Genes. 6. vbi legimus: *Cuncta cogitatio cordis intenta est ad malum.* quem locum Kemnitius vult esse corruptum, & ad extenuandum peccatum originale, cùm in Hebræo sit יִצְרַח לְבוֹ רָח רָע כָּל-הַיּוֹמִים figmentum cordis eius tantum malum omni die.

RESPONDEO, sensum esse eundem; nam illud *figmentum cordis* significat cogitationem cordis, quia à corde fingitur & formatur, vt etiam Hebræi in eum locum docent. Idem autem est: *Cuncta cogitatio cordis intenta est ad malum, & figmentum,* id est, *cogitatio cordis non est, nisi malum.* Non autem sequitur hinc, vt Lutherani putant, omnia opera hominum esse mala: nam illa est hyperbole Scripturæ, qua sæpe vtiur ad rem aliquam extollendam: sicut in eodem capite dicitur; *Omnis caro corruperat viam suam.* Et tamen ibidem dicitur; *Noë vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis.*

TERTIVS locus est Gen. 9. vbi legimus: *Qui effuderit sanguinem hominis, fundetur sanguis illius.* Hunc locum dicit Kemnitius mutilatum esse, cùm in Hebræo sit; *Qui effuderit sanguinem hominis per hominem, fundetur sanguis illius.* RESPONDEO, illam cmissionem non reddere sensum falsum, neque imperfectum; proinde non esse magni momenti. Sen-

sus enim est, tam in Hebræo, quàm in Latino; qui occidit hominem, occidetur etiam ipse.

QUARTVS locus est Genes. 14. vbi legimus: *At Verò Melchisedech Rex Salem, proferens panem & Vinum, erat enim sacerdos Dei altissimi.* Hunc locum dicit corruptum, vt inde probare possemus sacrificium Missæ: nam in Hebræo non habetur verbum offerendi, nec rationalis coniunctio, vt in vulgata editione.

RESPONDEO, falsò Kemnitium dicere, haberi in vulgata editione verbum offerendi. Nec enim legimus, obrulit, sed protulit panem & vinum. Coniunctionem autem rationalem habet vulgata editio, sed habet etiam Hebræus textus, et eam Kemnitius, vel propter imperitiam non viderit, vel propter malitiam videre noluerit. Nam licet in Hebræo sit *וְנָחַם*, tamen illud *וְ*, sapissimè accipitur pro *וְ*, vt Isaia 64. *Tu iratus es, & peccauimus, id est, quia peccauimus, vbi similitud est וְ, pro וְ. Genes. 20. En morieris propter mulierem, quam tulisti, habet enim virum וְעַל בְּעַלְהָ* Genes. 30. *Experimento didici, quia benedixerit mihi Dominus וְהַשְׁתַּחֲוִיתִי יְהוָה, & eiusmodi loca plurima in Hebræorum codicibus reperiuntur.*

Itaq; Melchisedech protulit panem & vinum, vt illud Deo in sacrificium offerret, quia erat sacerdos Dei altissimi. & hoc facto gessisse eum figuram sacrificij nostri, quo sub specie panis & vini corpus & sanguinem Christi offerimus Deo, omnes veteres Græci & Latini affirmant. vt Clemens Alexandrinus lib. 4. Strom. Eusebius lib. 5. demonst. Euang. ca. 3. Epiphanius hæres. 79. Chrysostomus homil. 35. in Gen. Cyprianus lib. 2. pist. 3. Ambrosius lib. 4. de Sacramentis, cap. 3. Hieronymus in comment. cap. 26. Matt. Augustinus lib. 17. ciu. Dei, cap. 77. & Eucherius lib. 2. in Genes. cap. 18. Denique Psal. 109. dicitur de Christo; *Tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech*, vt exponit Paulus Hebr. 5. & 7. At cur Christus sacerdos est secundum ordinem Melchisedech, nisi quia ille obtulit panem & vinum, hic seipsum in specie panis & vini?

QUINTVS locus est Numer. vlt. capite vbi nos habemus: *Omnes viri ducent uxores de tribu, & cognatione sua: & cuncta femina de eadem tribu maritos accipient: quem locum*

Gen. 36, v. 27. Iste est Isaac, qui invenit aquas validas in

non

non Kemnitius, sed Osiander in annotationibus ad harmoniam Euangelicam notauit. Nam hoc præceptum videtur aduersari plurimis exemplis Scripturarum. Iosabeth enim filia Regis Ioran de tribu Iuda, fuit vxor Ioiadæ Pontificis de tribu Leui, 2. Paralip. 22. Ruth Moabitis fuit vxor Booz de tribu Iuda, Ruth 4. Michol de tribu Benjamin fuit vxor Dauidis de tribu Iuda, 1. Reg. 18. Item omnes Hebræi iurarunt, Iudicum vlt. se non duros vxores de filiabus suis alicui ex tribu Benjamin: igitur si iuramentum non intercessisset, licebat dare filias de vna tribu viris de altera tribu. Et beata Virgo MARIA de tribu Iuda cognata erat Elizabeth de tribu Leui, Luc. 1.

Denique videtur etiam contra textum Hebræum, vbi solum habetur, vt mulieres quæ sunt hæredes bonorum paternorum, non possint nubere aliis viris quàm de sua tribu: de viris autem & de mulieribus quæ non sunt hæredes, nulla habetur lex.

ABVLENSIS in hunc locum dicit, legem istam non inclusisse tribum Leui, nec mulieres alienigenas: & in casu necessitatis, & propter magnos Principes & Reges, potuisse in ea dispensari. sic respondet ad omnia exempla allata. At in lege diuina nemo poterat dispensare. Deinde Dauid cum accepit Michol in vxorem, non erat Rex, nec erat eius coniugium cum Michol tam necessarium, vt propterea debuerit in lege diuina dispensari.

Melius respondet CANVS lib. 2. de locis, cap. 14. sed non plenè rem explicat. Sensus igitur legis tam vulgatæ editionis, quàm textus Hebraici hic est, vt cum aliqua mulier caret fratribus, & proinde est hæres, non possit nubere alicui, qui non sit de tribu sua, & nullus vir possit eam accipere, etiamsi ipsa vellet, nisi sit de eius tribu. Itaque datur lex, & viris, & mulieribus, sed tamen propter mulierum bona.

Quod hic sit verus sensus legis, patet ex fine legis. Finis enim est, vt ibi dicitur, ne commisceantur hæreditates, & transeant de vna tribu in aliam. Porro ad hunc finem obtinendum, non oportuit iubere absolutè ne matrimonia fierent extra propriam tribum, sed tantùm ne fierent extra tribum, cum mulier nuptura est hæres. Et hoc modo satisfiit omnibus exemplis allatis.

Ad

Ad id autem, quod dicebatur, aliter haberi in Hebræo, respondeo, falsum esse. Nam lex data mulieribus, in textu Hebræo clara est, ut etiam in Latino. Lex autem data vtrius, quam isti dicunt non haberi in Hebræo, illis verbis comprehenditur *אִישׁ בְּנִחְלָתוֹ מִטָּה יִדְבַק בְּגִי יִשְׂרָאֵל* *Israël adhærebunt, unusquisque in possessione tribus patrum suorum.* Aduersarij putant (*adhærebunt*) referri ad possessionem, ut sit sensus; Adhærebunt possessioni, id est, manebunt in possessione tribus suæ: at non ita est, sed refertur ad coniugem, ut sit sensus; Filij Israël adhærebunt, nimirum uxori, id est, coniungent matrimonia unusquisque in possessione tribus suæ, id est, non transendo per coniugium ad possessionem alterius tribus. Hunc esse sensum, colligitur ex sequentibus. sequitur enim; *Et omnis filia hæreditans possessionem adhærebit viro tribus suæ, &c.* atque ita hunc locum intellexerunt Eusebius lib. i. hist. cap. 6. Epiphanius hæresi 78. Ambrosius in cap. 3. Luc. Beda in c. i. Luc. Damascenus lib. 4. ca. 15.

SEXTVS est i. Esdræ 9. vbi dicit, nos habere, pax illius, cum esse deberet, paxillus. RESPONDEO, hîc etiam esse errorem librariorum: nam Hebræa vox est *יָתֵד* paxillus, seu clauus. Et multi Latini codices habent paxillus.

SEPTIMVS est Iob quinto: *Voca si quis est, qui tibi respondeat, Et ad aliquem Sanctorum conuertere.* Hunc locum vult Kemnitius deprauatum, ad inuocationem Sanctorum comprobendam. RESPONDEO, fortè fuisse ebrium, cum hoc scripsit, Kemnitium: nã apertissimè in Hebræo est, Iob 5 *וְצָא חֵיִשׁ עֲוֹנָן יִקְרָא - מִי מִקְדָּשִׁים תִּפְנֹחַ* quæ ad verbum sic habent; *Voca nunc, si est respondens tibi, Et ad aliquem de Sanctis respice.* Et sanè si quæritur verbum expressum, hîc expressissimum est.

OCTAVVS locus est Prouerb. 16. vbi habemus: *Pondus & statera iudicia Domini sunt, Et opera eius omnes lapides seculi.* cum deberet esse, lapides sacculi, iuxta Hebræum *קִיס* quod marsupium significat, non seculum, quod dicitur *עֵלִי* vel *עֵד*. RESPONDEO, in nostra editione esse varias lectiones, & eam esse veram, quæ habet sacculi. in alia, errore scribarum, positum esse seculi.

NONVS

NONVS est Eccles. 9. *Nescit homo, &trum odio vel amore dignus sit.* Quem locum vult Kemnitiuſ esse deprauatum, vt inde probetur dubitatio fidei de remissione peccatorũ: quod idem antea scripsit Caluinus cap. 5. Inſtit. §. 28.

RESPONDEO, interpretem noſtrum optimè vertiſſe, non quidem numerando verba Hebraica, ſed ea expendendo, & ſenſum eorum exprimendo. Sic habet textus Hebræuſ: **הוּ אֱנוֹשׁ אֲדַע הוּ אֶת־הַדָּם הַזֶּה לְפָנָיו** hoc eſt, & amorem & odium non eſt ſciens homo, ſed omnia ante faciem ipſorum. Senſum horum verborum hunc eſſe vult B. Hieronymuſ in commentario huiuſ loci: *Porro, inquit, hic ſenſuſ eſt: Inueni iuſtorum quidem opera in manu Dei eſſe, & tamen &trum amentur à Deo, an non, nunc eoſ ſcire non poſſe: In futuro igitur ſcient, & in vultu eorum ſunt omniu, id eſt, antecedit eoſ, cum de hac vita deceſſerint, notiſſia iſtius rei, quia tunc eſt iudicium, nunc certamen.* Hæc ille. Quam veriſſimam loci huiuſ intelligentiam non potuit interpreſ meliuſ reddere, quàm illiſ verbis: *Nescit homo &trum odio vel amore dignuſ ſit, ſed omnia in futurum ſeruantur incerta.*

At ne quiſ obiiciat, ſcire impioſ, ſe dignoſ odio: animaduertendum eſt, de ſoliſ iuſtiſ Eccleſiaſtem loqui, qui cum nulliuſ peccati ſibi conſcij ſint, tamen certò ſtatuerè non poſſunt, dum hîc viuunt, iuſti ne ſint, an non: ex quo ſequitur, vt ignorent, vttrum odio vel amore digni ſint.

DECIMVS eſt Eccleſ. 5. *De propitiato peccato noli eſſe ſine metu.* Hunc etiam locum vult Kemnitiuſ deprauatum, ad probandam incertitudinem remiſſionis peccatorum. RESPONDEO, varias hîc eſſe lectioneſ, vt Corneliuſ Ianſeniuſ in hunc locum oſtendit: Quidam enim codiceſ habent, de propitiatio peccato; & quidam, de propitiatione, ſiue de propitiatu peccati. quæ poſterior videtur melior, cum ſit conformior Græco textui **πρὸς ἐξίλασιν μὴ ἀφοβῶ γίνε.**

Sed etiam hinc conuincitur eſſe falſa hæreticorum ſententia, qua iubent, hominem certò credere ſe eſſe iuſtum, vel fore iuſtum, ſi ita credat: nam vel loquitur Sapiens de propitiatione iam obtenta, vt ſit idem, de propitiatione peccati, & de propitiatio peccato, & tunc falſum eſt, quod illi dicunt, hominem debere eſſe ſecurum de obtenta venia: vel loquitur de

pre-

propitiatione obtinenda, & tunc falsum est, quod iidem dicunt, hominem debere esse securum de venia obtinenda. Sed de his suo loco.

VNDECIMVS est Eccles. 16. *Misericordia faciet locum Sencisq; secundum meritum operum suorum.* Conqueritur Kemnitijs, nos addidisse nomen Meriti, quod non est in Græco, & sic deprauasse hunc locum ad merita bonorum operum ostendenda, sicut antea conquestus erat Calvinus Instit. lib. 3. cap. 10. §. 52. RESPONDEO, in Græco textu non esse nomen Meriti, quia hoc nomen est Latinum, & ille textus est Græcus, tamen esse aliquid, quod idem significet, & rectissime per Meriti vocabulum exprimat. est enim *μετὰ ἔργα* nemo autem, qui Græcæ linguæ vel tenuissime sit peritus, negare potest, quin *μετὰ ἔργα* significet Latinè pro meritis operum.

DVODECIMVS est Ioël. 2. *Præstabilis super malitia.* Quæ verba Kemnitijs dicit nihil significare, & in Ecclesia nostra sine vlllo intellectu cani. RESPONDEO, Hieronymum in textu suo hoc verbum posuisse, & in commentario etiam hac voce usum, cui pati debet Kemnitijs, vt plus tribuam, quam sibi. Significat autem Præstabilis super malitia, excellens in miserando, & in pœna condonanda, quod propriè Deo conuenit. Est quoque idem cum illo; *Pœnitens super malitia*, quod ad verbum est in Hebræo. Nam *נחם* est pœnitere, in niphel. Posset etiam non malè, si verba Latina consideremus, *Præstabilis super malitia*, idem esse, quod melior, quam vt à malitia vinci queat. Quod quidem verissimum est, cum nulla immanitate aut numerositate peccatorum, infinita Dei benignitas vnquam superetur.

DECIMVSTERTIVS est Michæ 5. vbi legimus: *Et ex Berthelem Ephrata paruulus es in millibus Iuda, ex te milia egredietur, qui sit dominator in Israël.* Hunc locum deprauatū vult esse Osiander in annotationib. ad harmoniam Evangelicam; & corrigendum, pro Paruulus es, parum est, vt sis in millibus Iuda, &c. Dicit enim, imperitum interpretem non animaduerrisse, Hebræos carere neutro genere, & pro eo usurpare masculinum vel fœmininum: proinde licet, *פָּרְוֹלָה* masculini generis, tamen debere verti in neutro Parum, non

Paru-

Paruulus. Et probat, quia quod sequitur; *Ex te mihi egredietur, &c.* non rectè cohæret cum superioribus, nisi dicatur, *Parum est, &c.*

RESPONDEO, interpretem nostrum rectè vertisse: nam, ei consentiunt Chaldæus & Græcus codex, & Hieronymus sic legit in commentario huius loci, & quod maius est, Matthæus cap. 2. sic citauit, dixit enim: *Minima es, non, Parum est.* & quamquam Hebræi vtantur interdum aliis generibus pro neutro, tamen non semper. Ad rationem eius dico, optimè cohære sequentia cum præcedentibus, si præcedentia legantur cum interrogatione, vt legit Matthæus, qui propterea vertit negatiuè: *Nequaquam minima es, quia legerat, paruula es?*

CAPVT XIII.

Defenduntur loca, quæ in Psalmis malè reddita fuisse à Latino interprete, Calvinus contendit.

NUNC ad ea loca veniemus, quæ Ioannes Calvinus in antidoto Concilij Tridentini, tanquam corrupta & deprauata notauit; & quamuis ante nos diligenter hoc idem præstiterit Gulielmus Lindanus in libris de optimo genere interpretandi: tamen non videtur inutile, si hæreticorum calumniæ à pluribus refellantur.

Igitur PRIMVS locus est in illis verbis Psal. 2. *Apprehendite disciplinam.* Quem locum ostendit Calvinus vitio interpretis deprauatum, cum in Hebræo sit *בְּרִי-בְּרִי* *Osculamini filium;* nec potuerit hoc vlllo modo accidere culpa librariorum, cum nulla sit literarum similitudo.

RESPONDEO, ad verbum in Hebræo esse, *Osculamini,* siue, *adorate filium:* tamen sensum eius loci rectissimè versum, per *Apprehendite disciplinam.* Nam sic vertit Chaldæus, sic Græcus, sic omnes veteres Græci & Latini hætenus legunt. Est igitur obseruandum, cum dicitur, *Osculamini filium,* sensum esse, agnoscite Filium Dei esse verum Regem, & Messiam vestrum, osculando illi manum honoris gratia: vt

&